

Почитуван г. Зоран Ставрски, заменик претседател на владата на РМ и министер за финансии,

Почитуван г. Иван Штеријев, директор на македонската берза за хартии од вредност,

Почитувани дами и господа,

Минатата година, во обраќањето пред овој собир најавив дека „Народната банка ќе создаде услови за одржлив економски раст преку обезбедување ценовна стабилност, стабилен курс на денарот и стабилен, конкурентен банкарски сектор кој ќе продуцира здрав кредитен раст. За да го оствариме тоа, ќе тежнеам да водам, политика на оптимално ниво на референтната каматна стапка и оптимално ниво на прудентната банкарска регулатива. Под оптимална каматна стапка ја подразбирам најниската каматна стапка која обезбедува стабилност на курсот на денарот и ценовна стабилност. Под оптимална прудентна банкарска регулатива подразбирам регулатива која ќе ја обезбеди неопходната ликвидност и солвентност на банките но нема да биде непотребен регулаторен товар врз билансите на банките.“

Во врска со второто, во септември минатата година извршивме интегрирање на денарската и девизната стапка на ликвидност во една единствена стапка на ликвидност. Истовремено, на дваесет отсто од орочените депозити кои достасуваат им признавме долгорочен карактер со ветување дека тој процент ќе се зголемува во иднина. Со тие мерки им овозможивме на банките поголема флексибилност во управувањето со ликвидноста и повисоки приходи без притоа да се влошат ликвидносните показатели.

Неодамнешното редицајнирање на монетарните инструменти и вчерашното намалување на референтната каматна стапка на благајничките записи од 4 на 3,75 отсто се во функција на водењето политика на оптимално ниво на референтната каматна стапка. Дозволете да го елаборирам тоа.

Редицајнирањето на монетарните инструменти го подготвувавме подолго време, а го направивме во моментот кога оценивме дека условите се погодни. Економската активност забавува повлечена од намалената побарувачка од евро зоната, а стапката на кредитен раст е под очекувањата. Истовремено, податоците за девизниот пазар и девизните резерви како и за трговскиот дефицит во првото тримесечје, укажуваат на понизок дефицит во платниот биланс од

проектираниот. Стапката на инфлација се намали на околу 2 отсто колку што се очекува да се движи и просекот за оваа година. Штедењето на населението кое расте подобро од очекувањата наместо во кредитна активност банките го насочуваа во благајнички записи на НБРМ чиј износ се зголеми за 10 милијарди денари, односно за една третина за само три месеци, и покрај тоа што адекватноста на капиталот и ликвидноста се на исклучително високи нивоа. Нето задолжувањето на земјата кон странство само во последното тримесечје на минатата година се намали за 220 милиони евра, а за целата мината година за 280 милиони евра односно за една четвртина. Конечно, непосредно пред нашата одлука за редизајнирање на монетарните инструменти министерството за финансии најави намалување на буџетските расходи за 5 отсто. Значи да резимирам, имаме ниско ниво на ризици во екстерниот и банкарскиот сектор, ниско до умерено ниво на ризици во јавниот сектор, курсот на денарот е стабилен, инфлацијата е пониска отколку во евро зоната, а економската активност забавува. Што е понормално во таков амбиент отколку упатувањето сигнал дека има услови за поголема банкарска активност без да се загрози стабилноста?

Токму тоа е и целта на нашите мерки. Немаме намера само да констатираме дека кредитниот раст не оди како што треба и постојано да ја ревидираме стапката надолу. Сметаме дека кредитниот раст може да биде околу 7-8 отсто без да предизвика загрозување на ценовната и финансиската стабилност и јасно го сигнализираме тоа.

Со право се поставува прашањето дали банките ќе го следат нашиот сигнал? Брзината и интензитетот на реакцијата на банките зависи од моќта на трансмисијата на монетарната политика. Во неколку неодамнешни истражувања на моите соработници забележано е дека трансмисијата на монетарната политика во нашиот банкарски систем е со ограничена моќ. Тоа беше уште една причина за редизајнирање на инструментите на монетарната политика. Се надеваме дека новата монетарна рамка ќе ја подобри монетарната трансмисија. Ако не, тогаш ќе продолжиме со унапредување на поставеноста на монетарните инструменти.

Благајничките записи се основниот инструмент на Народната банка со кој го прибира вишокот ликвидност од банките. Благајничките записи не се средство за инвестирање. Во многу земји не постојат благајнички записи на централната банка. Кога Народната банка сака да прибере повеќе ликвидност таа може да ја направи каматната стапка поатрактивна за банките. Но, ако смета дека не треба да стерилизира толкав вишок на ликвидност тогаш ќе ја направи каматната стапка помалку атрактивна или ќе го ограничи износот кој банките можат да го

запишат.

Почитувани дами и господа,

Минатата година на овој собир исто така кажав дека Народната банка односите со банките нема да ги гради од позиција на надменост и моќ. Напротив, банките се наши партнери. Затоа, Народната банка ќе продолжи да ги информира и да ги консултира деловните банки за мерките од регулативата. Во таа насока, во моментот го анализираме најновото барање од Здружението на банките во врска со третманот на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања и наскоро ќе почнеме дијалог со цел да најдеме решение кое ќе биде од корист за македонската економија. Оттука, не треба да има сомневање дека и во иднина Народната банка ќе го слуша гласот на банките. Но, исто така, треба да биде јасно дека мерките на монетарната политика Народната банка не ги дискутира со никого, па ни со банките пред да одлучи да ги донесе. Тие се во апсолутна дискреција на Народната банка. Така е секаде во светот. Ниту европската централна банка, ниту чешката централна банка, ниту било која друга централна банка во светот ги консултира или информира деловните банки за мерките на монетарната политика пред да ја донесе одлуката.

Почитувани дами и господа,

Најголем дел од минатогодишниот говор посветив на елаборирање на аргументите зошто стабилниот курс на денарот е сеуште најдоброто решение за македонската економија. Во јавната дебата која се води околу ова прашање во изминатата година многупати излегував со дополнителни аргументи во поткрепа на тој став. Во оваа прилика ќе се осврнам на две тези кои во последно време ги изнесуваат заговорниците за пливачки курс на денарот. Првата теза е дека со пливачки курс ќе имаме порелаксирана монетарна политика и со тоа повисок економски раст. Втората теза е дека курсот на денарот не е реален, односно тој е преценет. Но, досега не слушнав објаснување како тоа пливачкиот курс би довел до порелаксирана монетарна политика, ниту аргументи зошто денарот е преценет.

Во однос на првото, треба да се нагласи дека не зависи од режимот на курсот дали монетарната политика ќе биде рестриктивна или релаксирана. Вие може да имате пливачки курс а да имате рестриктивна монетарна политика, исто како што може да имате фиксен курс и релаксирана монетарна политика. Она што е битно за монетарната политика е дали има

нерамнотежи во економијата или нема. Токму поради отсуството на нерамнотежи во македонската економија, како што елаборирав на почетокот, ние можеме да си дозволиме релаксирана монетарна политика во моментов. Наспроти тоа, поради спецификите на нашата економија, пливачкиот курс би внел несигурност и би креирал нерамнотежи и висока инфлација за чие смирување би морале да водиме многу рестриктивна монетарна политика.

Во однос на преценетоста на курсот на денарот досега во неколку наврати ги презентирав податоците за реалниот ефективен курс на денарот кои покажуваат сосема спротивно. Во оваа прилика само ќе упатам на пазарот. Пазарот е тој кој одредува дали некоја стока е преценета или не. Од почетокот на август минатата година, до денес Народната банка само еднаш продала евра на девизниот пазар во износ од 4,5 милиони евра, а дваесетина пати купила евра на девизниот пазар во износ од 170 милиони евра. Дури и земји со пливачки курс на валутата многу почесто интервенираат со продажба на девизниот пазар во одбрана на валутата.

Почитувани дами и господа,

Должничката криза во евро зоната е најголемиот предизвик пред кој ќе бидеме исправени во наредниот период. Поради големата трговска размена, рецесијата во евро зоната која е многу веројатна, негативно се одразува врз реалниот сектор од нашата економија. Во такви услови, покрај одржување на стапката на инфлација на ниво на евро зоната ние ќе ги користиме монетарната заедно со макропрudentните политики со цел да ги задржиме рамнотежите во екстерниот и банкарскиот сектор.

На среден рок предизвиците во банкарскиот сектор повторно доаѓаат од евро зоната поврзани со имплементацијата на Базел 3 стандардите. Имено, многу е веројатно дека тоа ќе предизвика "deleveraging" во европските банки со сериозни импликации врз кредитната активност на банките во регионот на југоисточна Европа. Внимателно го следиме тој процес и се подготвуваме соодветно да реагираме со цел да ја заштитиме македонската економија од негативните импликации. Затоа, уште поважна ќе биде соработката меѓу Народната банка и деловните банки.

Благодарам на вниманието.